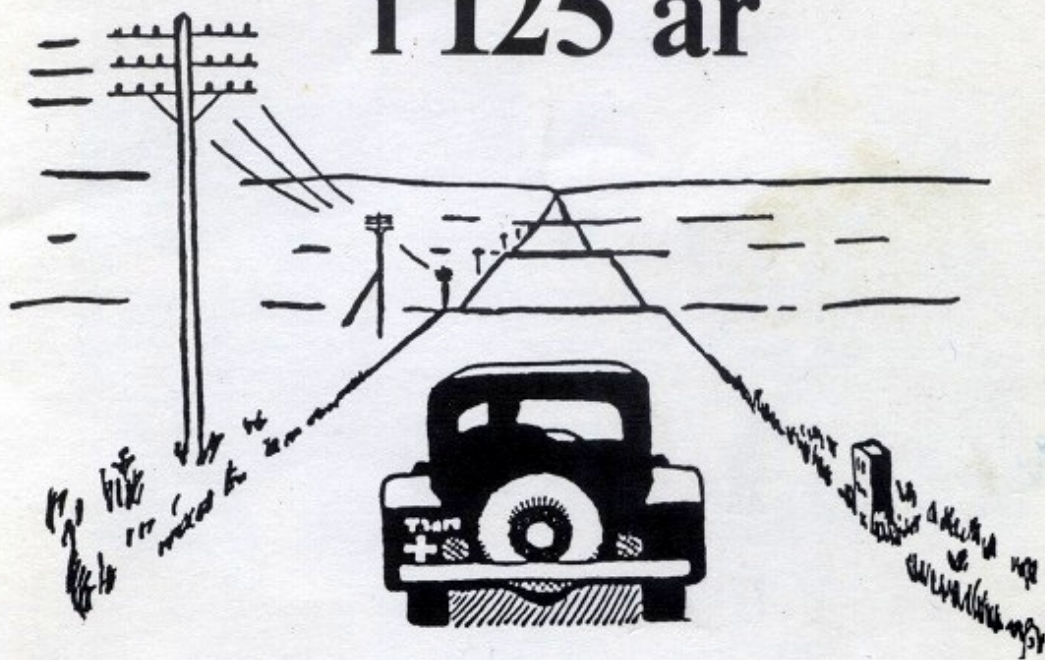


Snertinge dyrlæger på vej i 125 år



1864  1989



Nielsen, Niels Peter

Født 2.juni 1833 i Føllenslev ved Holbæk, død 18.februar 1915 i Snertinge. Forældre: Gårdmand og sognefoged Niels Nielsen og Johanne Jensdatter. Gift 1865 med Henriette Magdalene Henriksen. Søn: Niels Peter Erhard Nielsen (eksamen 1890).

Praksis i Snertinge, Sørslev Sogn, Skippinge Herred. Gårdejer, formand for Sundhedskommissionen, dommer ved Holbæk Amts Landboforenings Dyrskue.



Nielsen, Niels Peter Erhard

Født 8.december 1867 i Snertinge, død 22.juli 1946 samme sted, begravet på Sørslev kirkegård. Forældre: Dyrlæge og gårdejer Niels Peter Nielsen (eksamen 1863) og Henriette Magdalene Henriksen. Ugift.

Praksis på fødegården, som han drev til sin død, i Snertinge 1890-1928.

Oprettede ved sin død et legat (kapital 50.000 kr.), hvis renter skal tilfalde Dyrlægernes Understøttelsesforening af 13.Juli 1873 og anvendes til trængende dyrlæger, trængende enker efter dyrlæger eller til trængende børn efter sådanne.



Thygesen, Einar Eli Johannes

Født 15.januar 1902 på Fur, død 23.april 1946 på Holbæk sygehus, begravet på Vester Hatting kirkegård i Jylland. Forældre: sognepræst D.Thygesen og hustru, f.Brasch. Gift med Karen Arne-Hansen, datter af statskonsulent K.Hansen, Lyngby.

Assistent i Nørresundby til oktober 1926, i Snertinge oktober 1926 - januar 1928. Praksis i Snertinge fra januar 1928 - 1945.



Ougaard, Mogens Gorm

Stenager 2, Sønderhøj, 4460 Snertinge. Født 25.dec. 1919 i Lille Værløse, Værløse. Eksamen 1943. Søn af skoleinspektør Axel J.Ougaard og hustru Elisabeth, f.Nielsen. Gift 27.april 1947 med Edel, datter af bagermester Christensen og hustru Marie. Børn: Hanne, f. 1949, Kristian, f. 1953.

Værnepligt: Dyr lægekorpsset, Underdyrlægeskolen, Næstved. Assistent hos dyrlæge Svennekjær, Hasselager, okt. 1943 - sep. 1944 Nørrelund, Tureby, okt. 1944 - maj 1945; Løje, St.Heddinge, maj 1945 - maj 1947. Praksis i Snertinge maj 1947. Komp. med dyrlæge Jørgen Schou, Snertinge fra okt. 1968. Assistent ved I/S Snertinge Dyrlæger januar 1980.

Censor ved KVL i husdyrenes reproduktion. Medlem af Det veterinære Sundhedsråd fra dec. 1969.



Schou, Jørgen

Slagelsevej 11, 4460 Snertinge. Født 24.april 1935 i Ryomgaard. Eksamen 1961. Søn af forretningsfører Henry Schou og hustru Efra f.Jensen. Gift 15.juli 1961 med sygeplejerske Ellen Marie Rasmussen, datter af møllejer Carl Rasmussen, Ørsted. Børn: Søren, f. 1962, Henrik, f. 1966.

Artium 1955. Assistent hos dyrlæge Møller Christensen, Årup, aug. 1961 - sept. 1963. Adjunkt og kst. reservedyrlæge ved KVLs afd. for obstetrik og gynækologi sept. 1963 - nov. 1964. Assistent hos dyrlæge M.Ougaard, Snertinge, nov. 1964 - juni 1967. Prakt. i Allested sammen med dyrlæge E.Stougaard 1967-68. Associeret med dyrlæge M.Ougaard, Snertinge, okt. 1968, og associeret med dennes efterfølger, dyrlæge Finn Christensen, Snertinge, i I/S Snertinge Dyrlæger, jan. 1980.

Censor ved KVL i fagene intern medicin og husdyrenes reproduktion. Medlem af Overvoldgiftsretten fra 1982.



Christensen, Finn

Bakken 3, 4460 Snertinge. Født 8.aug. 1946 på Frederiksberg. Eksamen 1974. Søn af konsulent Svend Aage Christensen og hustru Annelise f. Møller. Gift 3.okt. 1974 med Brita Færk Christensen, født 30. april 1943, datter af gårdejer Christian Kristoffersen og hustru Jenny, f. Mikelsen. Børn: Anette Færk Christensen, f. 1974, Tine Færk Christensen, f. 1976.

Artium 1966. Assistent hos dyrlæge B.Holm Thomsen, Mårsø, nov. 1974 - marts 1979. Assistent hos dyrlægerne M.Ougaard og J.Schou, Snertinge, marts - dec. 1979. Overtaget M.Ougaards praksisandel jan. 1980.

Bestyrelsesmedlem i Holbæk Amts Dyrlægeforening fra 1981 - 1987.

Snertinge Dyrlægepraksis 1864 - 1989

I gennem 125 år har generationer af dyrlæger udøvet dyrlægepraksis i Snertinge. I alle disse år har dyrlæger udgjort en del af dagligdagen i byen og dens omegn.

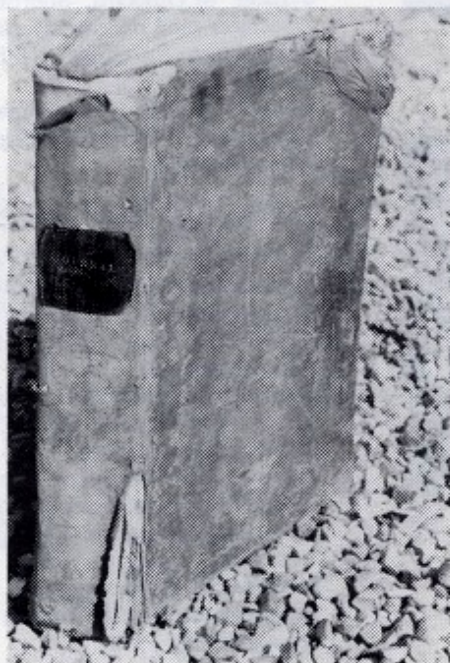
Denne begivenhed har stor veterinær-historisk interesse for os, og den giver uvilkårligt anledning til eftertanke. Vi mener også, at det har interesse for borgere i byen, i omegnen og i hele det område, vi efter bedste evne har betjent med, hvad der vedrører husdyrlægevidenskaben.

Vi vil prøve for en stund at henlede opmærksomheden på vor historie.

Historie er viden om fortiden - om det, der uigenkaldeligt er forbi, men også alt det, der har skabt vor tilværelse - det, der gennem åremål og generationer har trukket spor og traditioner efter sig. Vi har blot tilpasset vor arv efter nutidens krav og livsmønster.

I 1948 var jeg af bestyrer Jens Poulsen kaldt til Dyrlægegården i Snertinge. Det gik da op for mig, at jeg netop stod på det sted, hvorfra dyrlægepraksis havde været drevet gennem to generationer - af far og søn. Samtalen faldt på dette emne, og jeg spurgte, om dyrlægerne havde efterladt ting fra deres virke?

Et øjeblik efter befandt vi os på stuehusets loft. På en lav hylde helt ude under tagstenene lå en del ældre bøger omsvøbt af spindelvæv og støv.



- De er dine, sagde Jens Poulsen.

Disse historiske, veterinære dokumenter udgør det væsentligste grundlag for min beretning.

Bøgerne omfatter grundlæggeren, dyrlæge Niels Peter Nielsens besøgsjournal, hans af Holbæk Amt autoriserede og med amtets røde laksegl forsynede protokol, og sønnen, dyrlæge Niels Peter Erhard Nielsens tilsvarende protokol, en del lærebøger, samt forhandlingsprotokol for Føllenslev og Sørslev Sogns Sundhedskommission dateret d. 5. december 1861.

Bøgerne blev gjort i stand, pakket ind og gemt bort. I 1964 kunne vi have fejret 100-årsdagen for oprettelsen af praksis, men arbejde og travlhed indskrev denne dato i ventebogen.

I 1902 deltog Erhard Nielsen i det første nordiske dyrlægemøde i København på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Et af de indledende foredrag, holdt af en dr. Malm, har gjort indtryk på dyrlægen fra Snertinge. I den trykte beretning fra mødet har han med blyant markeret indledningen, der her citeres:

Det turde måske ikke være af vejen at begynde dette første nordiske fællesmøde med en lille mønstring over os selv og prøve at bringe på det rene, hvad vi er, hvilke mål vi har, og med hvilken ret vi i denne de videnskabelige, administrative og socialpolitiske kongressers og fagforeningers tid træder sammen og søger for et øjeblik at fange offentlighedens interesse. Det kan i hvert fald ikke skade en gang imellem at se sig selv i spejlet, huske på, hvad man har været, tænke over, hvad man er, opstille de mål, vi vil stræbe efter og udpege de veje, ad hvilke vi bør gå for at nå vore mål.

Og senere:

Veterinærvidenskaben deler sig som al anden videnskab i to store hovedgrene: den ene, der består af al den forskning, der udøves for dens egen skyld, udelukkende begrundet i menneskeåndens umættelige og altid umættede trang til at lære tingene at kende til bunds, den anden, der udgøres af den anvendte videnskab, og som består i at udforske og udbrede kendskab til, hvad der under livets praktiske forhold er det bedste at gøre i et givet tilfælde på husdyrvæsenets område og at anvende den erhvervede viden på den hurtigste, billigste og bedste måde. Det er denne sidste del af veterinærvidenskaben, som det falder i de fleste dyrlægers lod at dyrke til daglig; det er den, der benævnes dyrlægekunsten og i virkeligheden bærer på sine skuldre store dele af den bygning, der kaldes samfundsøkonomien.

Ideerne i disse tanker kan udmærket stå som ledetråd for vor beretning.

Niels Peter Nielsen

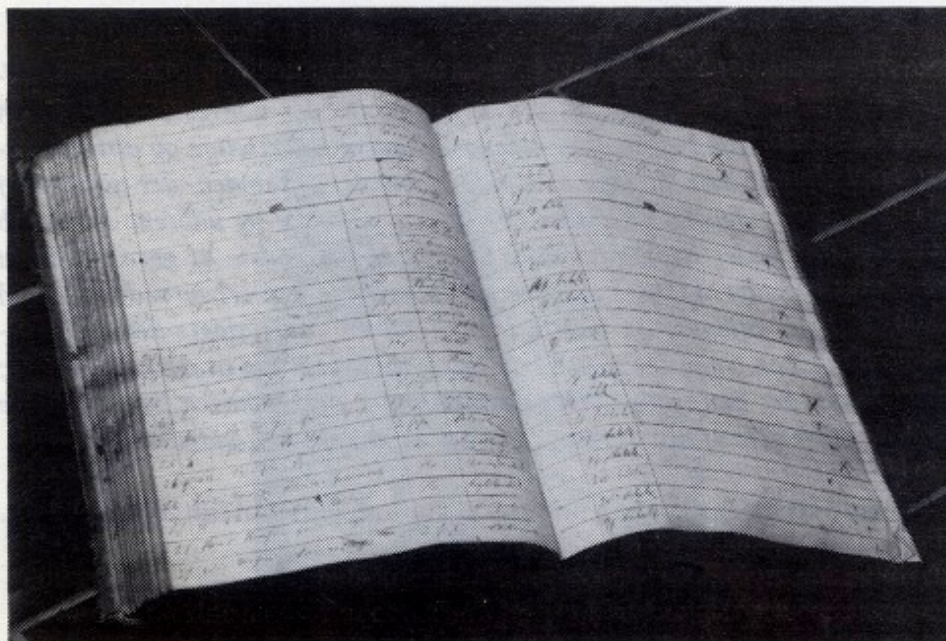
Gårdejer og dyrlæge Niels Peter Nielsen fødtes på Gammel Sognefogedgård i Føllenslev, som søn af gårdmand og sognefoged Niels Jensen og hustru, Johanne Jensdatter. I 1863 som 30-årig tog han dyrlægeeksamen og oprettede ved juni termin i 1864 dyrlægepraksis på Dyrlægegården i Snertinge.

Der kan være nogen tvivl om, hvorvidt dyrlægen i det små startede praksis fra fødegården i Føllenslev, idet der i dyrlægens journal over sygebesøg foreligger optegnelser og besøgsakkorder oprettet i maj 1864.

Vi ved ikke, hvordan han magtede at erhverve sig gården i Snertinge, muligvis ved faderens hjælp. Vi ved heller ikke, hvad han oprindelig kaldte gården, næppe Dyrlægegården, men udgangspunktet for en dyrlægepraksis var vel valgt. De etablerede amtsveje mellem Holbæk-Kalundborg og Nykøbing-Slagelse krydser netop hinanden neden for gårdens have og har været gode udfartsveje, når dyrlægen med heste for sin ponyvogn begav sig ud på de ofte lange ture.

Snertinge er desuden placeret nogenlunde midtvejs mellem de 4 købstæder. Snertinge Kro var derfor i mange år et centralt sted for postfordeling, udskiftning af hestespand og udgangspunkt for lokale postruter.

Som udtryk for Snertinge bys centrale betydning for oplandet oprettedes ved kongelig resolution af 1870 Snertinge Apotek. Den dag i dag står der to granitstøtter med kæder foran apoteket - beregnet til tøjring af heste.



N.P.Nielsens journal over sygebesøg er et digert værk. Med en vægt på knap 2,5 kg og 186 omhyggeligt nummererede sider dækker den perioden fra juli 1864 til april 1869 med ialt 3707 dyrlægebesøg, herfra dog undtaget ganske enkelte poster, der alene vedrørte udlevering af kroppulvere og katarpulver.

Der foreligger et vægtigt værk over den tids dyrlægegerning. Bogen bærer et umiskendeligt præg af daglig brug og slid. Ryggen, der med guld bærer påskriften *JOURNAL*, er stærkt flosset forneden. Det kraftige bind er overtrukket med lærred, som tidens tand har bortslidt i alle fire hjørner. Oprindeligt noget fedtede, nu indtørrede marmorerede partier på bindet vidner om hænders hyppige håndtering og fingres daglige vendende blade - flid og tid har klart efterladt deres spor.

Alt fortæller om dagligdagen for en dyrlæge dengang - dage med ro til sirlig indføring af besøg, travle dage, hvor pennen har løbet stærkt, spruttet med blækklatter, der delvis er fjernet med det røde trækpapir. Ganske naturligt, at trætheden melder sig efter 2 til 3, til tider 5 lange ture i ponyvognen bag to heste, der må have været lige så trætte.

1864							
1	Eierens Navn og Adresse	Dyreslægt	Sygdom	Besøg	Kuur	Medicin	Betalt
2	...	...	...	...	...	...	...
3	...	...	...	...	...	...	...
4	...	...	...	...	...	...	...
5	...	...	...	...	...	...	...
6	...	...	...	...	...	...	...
7	...	...	...	...	...	...	...
8	...	...	...	...	...	...	...
9	...	...	...	...	...	...	...
10	...	...	...	...	...	...	...
11	...	...	...	...	...	...	...
12	...	...	...	...	...	...	...
13	...	...	...	...	...	...	...
14	...	...	...	...	...	...	...
15	...	...	...	...	...	...	...
16	...	...	...	...	...	...	...
17	...	...	...	...	...	...	...
18	...	...	...	...	...	...	...
19	...	...	...	...	...	...	...
20	...	...	...	...	...	...	...
21	...	...	...	...	...	...	...
22	...	...	...	...	...	...	...

Øverst på hver side i journalen er håndskrevet i rækkefølge over lodrette kolonner: Dato, Eierens Navn og Adresse, Dyreslægt, Sygdom, Besøg, Kuur og Medicin, samt Betalt. Alle besøg er betalt kontant - dog et par steder er anført: bortrejst.

Det første daterede besøg er 16.juni 1864: *Mølleforpagteren i Jyderup, hest, reumatisk bovlamhed, betalt 12.juli; Ole Larsen, Føllenslev, hest, koefforrækkelse, o.s.v.* Heste udgør langt hovedparten af patienterne, og diagnoserne svarer for en dels vedkommende til dem, vi stiller i dag: forstoppelse, vindkolik, Quæke (kværke), spat, muk, forfængenhed m.fl., men ofte træffer vi på diagnoser, som vi næppe gør brug af i dag, f.eks. urintrang, pindhose, hovkræft, lungesyg med vand i brystet, mundsyg, putrid feber og flyvekuller.

Hos kvæget finder vi mange af nutidens velkendte lidelser. Derimod kan vi kun gisne om, hvilke årsager, der står bag diagnoser som gastrisk feber, congestion til hjernen, congestion til lungerne, blodpis med typhoid tilstand, catarrhalsk feber og cachexia, der betyder afmagring og dødelig afkræftelse.

Besøg til svin var relativt sjældne og drejede sig hyppigst om udbødning, d.v.s. at dyrlægen fjernede begge æggestokke, så skulle grisene trives bedre. — Jeg skal ikke fortabe mig i diagnoserne og veterinære spekulationer herom.

Til dyrlæge Nielsens virke hørte også hans medlemsskab af Sundhedskommissionen for Føllenslev-Særslev kommune. Ifølge protokollen blev han medlem 3.januar 1889 og straks valgt til formand. Nu skulle der åbenbart ske noget, for kommissionens foregående møde lå tilbage til d.31.marts 1863.

Difteritis truede dengang både børn og voksne. Faurbo skole blev således lukket i marts 1889 for at hindre smittespredning. Sygdommen bredte sig dog, og i september 1891 indkaldte dyrlægen til møde i kommissionen med følgende ført til protokols:

Den 17.september 1891 var Sundhedskommissionen for Føllenslev-Særslev Kommune sammenkaldt på Snertinge Kro, og mødt var: Hans Chr. Rasmussen, Niels Peter Olsen, Hans Peter Hansen, Dr.Harpøth og N.P.Nielsen, hvor der blev foretaget: at indstille til Sogneraadet, at der for Kommunens Regning blev anskaffet en lukket Sygebaare, som kan anbringes paa en Arbeidsfjedervogn for paa denne at befordre Patienter til Sygehusene. Dernæst blev vedtaget, at der, da Sygdommen Diphtehritis, der i længere tid har optrådt her og have en temmelig ondartet Karakter og alene i Føllenslev Sogn har 16 Familier med 23 Patienter og heraf 5 Dødsfald og formener man, at der yderligere er holdt mange Tilfælde hemmelig, hvor der selvfølgelig ei heller er gjort noget for at forebygge Smittens Udbredelse, saa har Sundhedskommissionen besluttet, at indstille til den overordnede Sundhedskommissions Betænkning, at lade nævnte Sygdom komme under offentlig Behandling og overhovedet træffe de Foranstaltninger, man maatte finde nødvendige.

*Underskrevet af medlemmerne og
N.P.Nielsen*

Går jeg lidt bag om det, der ikke umiddelbart kan læses i disse efterladte skrifter, tegner der sig et billede af en landpraktiserende dyrlæge med orden og system i det daglige liv; en ganske betydelig akkurate og megen omhu præger hans virksomhed. Mange af hans diagnoser eller symptomer, angivet som diagnoser - et forhold vi også til fulde kender i dag - vidner om erfaring og god klinisk iagttagelsesevne. Hans operative indgreb på bughulen af svin med fjernelse af æggestokkene kræver god teknik og antiseptik - vel udført, ikke mindst når vi tænker på, hvor primitive bedøvelsesmidlerne dengang var, om de overhovedet blev anvendt.

Dyrlæge N.P.Nielsen må have indgået i lokalsamfundet som en stovt og respekteret personlighed, der arbejdede eftertænksomt for både folkets og fæets sundhed og trivsel.

Dyrlæge Nielsen indgik ægteskab med Henriette Magdalene Henriksen i 1865. Den 8.december 1867 fødtes på Dyrlægegården sønnen Niels Peter Erhard Nielsen.



N.P.Erhard Nielsen

Allerede som 23-årig tog han dyrlægeeksamen, og ifølge fortegnelsen over danske dyrlæger drev han praksis fra fødegården fra 1890 til 1928. Selv om Erhard Nielsen regelret fik sin autoriserede protokol i amtet d. 14.marts 1891 til indførelse af alle konstaterede tilfælde af ondartede og mildere smitsomme sygdomme, tager han den først i brug d.22.november 1899. Det ses klart på skriften i faderens protokol, at sønnen har ført denne fra 5.august 1891, vekslende med faderen indtil 1905.

Vi har intet efterladt materiale om Erhard Nielsens praksisudøvelse, intet om antal daglige besøg m.v. Hans protokol giver til gengæld et klart billede af den tids meget alvorlige og skadevoldende smitsomme sygdomme hos kvæget, sygdomme som tuberkulose, miltbrand og smitsom kastning, der alle kunne angribe mennesket. For at forebygge smitte til mennesker skulle alle køer med yvertuberkulose slagtes. Det skete på ejendommen under kontrol af sognefogeden og dyrlægen. Som et eksempel af mange kan læses:

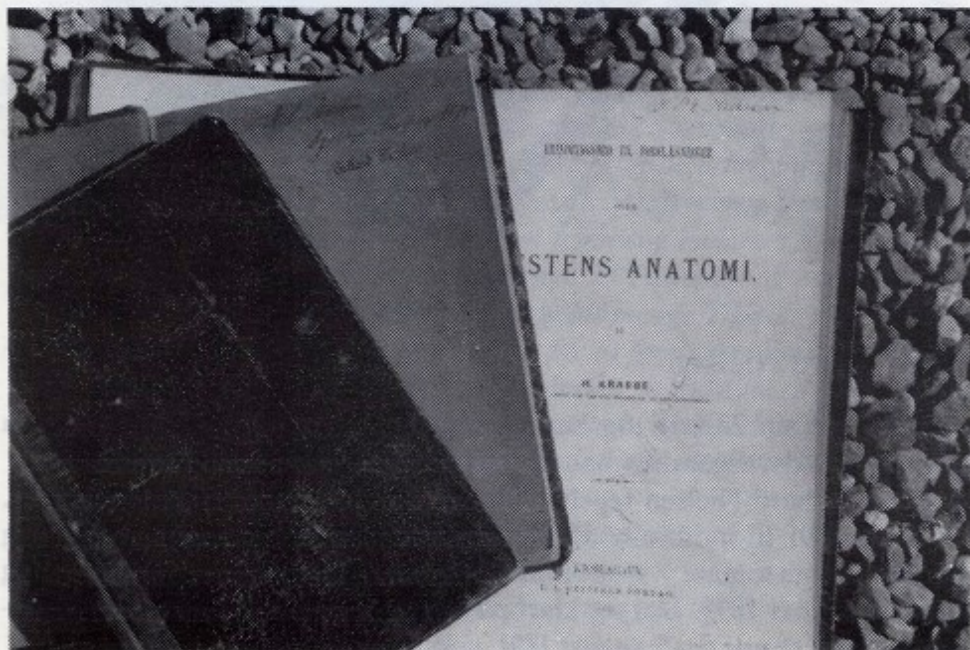
Hos Etatsraad Lemvig, Algistrup har vi i Dag synet og vejet en Kjødkrop af en Ko, som er slagtet lidende af Yvertuberkulose. Vægten er 300 Pund. Bekjendtgørelsen af 12.September 1904 er taget tilfølg. Kjødet er utjenligt som Menneskeføde.

p.t. Algistrup 31.Marts 1905

Jens Nielsen Erhard Nielsen

Sognefoged aut.Dyrlæge

Miltbrand forekom jævnligt og altid med dødelig udgang for kvæg og var tillige meget farlig for mennesker. Ved udbrud af denne sygdom har dyrlægen indført antallet af samtlige husdyr på ejendommen, og vi får indtryk af fordelingen af de forskellige husdyrarter. Algistrup havde 17.maj 1910 34 heste, 152 stk. kvæg, 64 svin, ca. 348 høns samt 5 hunde. Dragsholm er d.7.september 1910 i anledning af udbrud af miltbrand noteret for 85 heste, 580 stk. kvæg, 264 svin og 200 høns. Olstrupgården d.12.maj 1912: 11 heste, 45 køer og kvier, 120 svin, 2 hunde og 21 høns. I anledning af kværkeudbrud i 1895 ses, at Daurup havde 14 heste, Teglværksgården 15 og Egemark 28 heste.



Eksempel på samarbejde mellem far og søn foreligger d.5.august 1891 i Alleshave i anledning af miltbrandartet rosen hos svin. Sønnen har ført protokollen, og faderen står for diagnosen.

Ved at tilkalde Dyrlæge N.P.Nielsen i Snertinge er jeg i Dag bleven gjort opmærksom på, at der i min Svinebesætning er udbrudt miltbrandartet Rosen, saa forpligter jeg mig herved ved min Haands Underskrift at holde mine Svin saaledes afspærrede, at de ikke kommer i Berøring med andre Dyr, sørge for, at ikke Uvedkommende tilstedes Adgang til Dyrene eller deres Opholdssted, ikke uden Tilladelse anvende nogle af de syge Dyr til Menneskeføde og ikke bortføre Dele af disse fra Stedet, uden i kogt, stegt eller saltet Tilstand, smeltet eller røget, ligesom jeg forpligter mig til ikke at bortføre nogle af de af Sygdommen døde Dyr jeg ikke gør nogen økonomisk Anvendelse af, vil jeg lade nedgrave med Hud og Haar, saaledes at de blive belagte med mindst et Jordlag af 4 Fod og at Cadaverne forinden blive belagt med et godt lag Kalk, ligesom alt Affald fra Dyrene vil blive nedgravet paa lignende Maade. Til Røgt og Pleje vil blive anvendt særlige Oppassere og Staldrekvisitter, og vil jeg gjøre alt, hvad jeg formaaer, for at Smitte ikke udbredes herfra.

Alleshaug 5.august 1891

Paa Eierens Vegne

Ole Peter Olsen

Søn og Avlsbestyrer

I perioden fra omkring 1912 til 1924 er mund- og klovesyge konstateret i talrige tilfælde. Derefter melder den smitsomme kastning sig hos kvæget. Der var nok at se til.

Erhard Nielsen ophørte med at praktisere i 1928, men fortsatte med at bo på Dyrlægegården til sin død i 1946. - Ganske interessant slutter hans autoriserede protokol med:

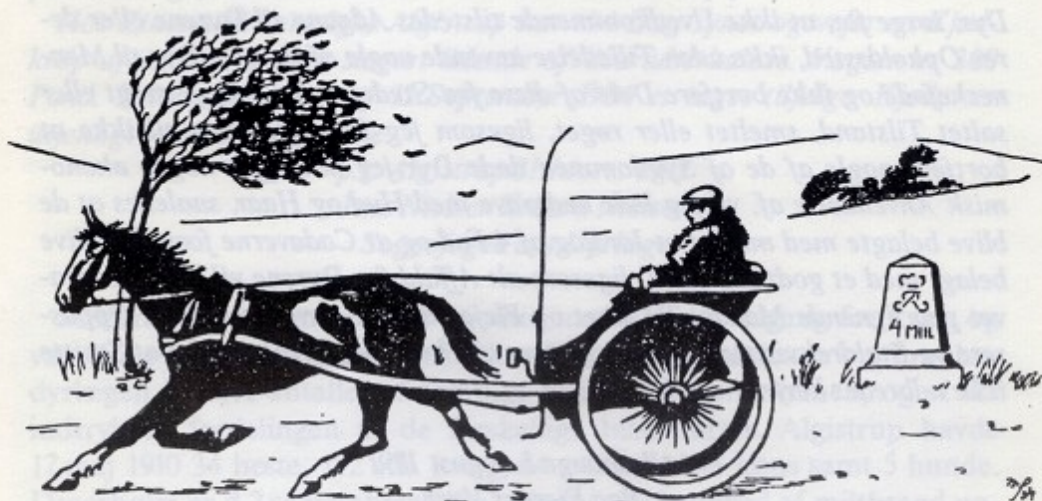
D.D. er der udbrudt M. og Klovsyge i min Kvægbesætning og lover jeg at rette mig efter Loven. - 3 Heste, 16 stk. Kvæg, 9 Svin, 2 Hunde, 3 Katte, 20 Høns.

Snertinge d. 7/12-38

Erhard Nielsen

Erhard Nielsens skriftlige arbejder, udført i dyrlægeerhvervets tjeneste, giver et klart indtryk af en samvittighedsfuld, dygtig dyrlæge, der med sine nøjagtige og præcise instruktioner til dyreejere gjorde et stort arbejde i bekæmpelsen af smitsomme husdyrsygdomme, sygdomme, som også frembød en betydelig risiko for mennesker. Man får uvilkårligt indtryk af, at hans ord blev efterlevet uden protest.

Respekten for den værdige ungkarl, gårdejer og dyrlæge fremgår også af de mange mundtlige beretninger, jeg har modtaget fra folk, som kendte ham enten som husbond på Dyrlægegården eller som deres dyrlæge.



Ansatte på gården husker ham som en venlig mand, der på sin særlige måde sørgede godt for sine folk. De var i hans varetægt. Han lod forstå, at han gerne så sig tiltalt som 'hr. dyrlægen', og selvfølgelig var det altid med kasketten i hånden - dertil og ikke længere. På sin måde var han en konservativ aristokrat præget af ungkarletilværelsen.

I december måned holdt han i anledning af sin fødselsdag 2 middage, en for tjenestefolkene og en for byens spidser: Dr. Tulinius, hans bedste ven og den eneste, han var dus med, apotekeren og andre notabiliteter fra de større gårde. Menuen var altid den samme: tarteletter med torsk, rejer og asparges, andesteg og svesketærte. Hertil diverse vine og kaffe med cognac. Vinen ankom i kasser een gang årligt fra vinhandler Permin, Stormgade, København.

Jo, der var stil over den rige dyrlæge. Denne distingverede livsudfoldelse kunne måske opfattes som udtryk for et ønske om at opretholde en vis og passende afstand fra byens og egnens folk.

Men nej, det var ikke sagens kerne. Under alle omstændigheder forenede han sit liv med et forstående og venligt sindelag over for fattigfolk. Dette kom også til udtryk i praktisk gerning. Hver jul slagtede dyrlægen en stor fedegris, der blev parteret og fordelt til trængende i byen.

Selv om dyrlægen i mange situationer var yderst påholdende - han kunne f.eks. aldrig købe ind uden at anmode om rabat - så lånte han jævnligt penge ud til mennesker, der skulle købe ejendom, eller til folk, der var kommet i knibe. Af og til måtte han kvitte udlånte beløb, for hvad kan det nytte, 'når de står i den yderste kartoffelrække'.

I 1926 oprettede Erhard Nielsen testamente. Hans mangeårige tjenestepige, Agnes Larsen og hans gamle barnepige Marie Larsen skulle i resten af deres levetid have renterne af en båndlagt kapital på 50.000 kr. for hver. I broderen Emil Nielsens navn oprettedes et legat på 20.000 kr. til fordel for *Dansk fotografisk Understøttelsesfond*.

Efter Agnes Larsens død bestemmer testamentet, at den for hende båndlagte legatkapital på 50.000 kr. skal overgå til *Den danske Dyrlægeforenings Understøttelsesforening* under navnet *Dyrlæge Erhard Nielsens Legat*. Renterne skal uddeles til trængende dyrlæger, trængende enker efter dyrlæger eller til trængende børn efter samme.

Testamentet slutter med følgende tekst:

Alt, hvad jeg iøvrigt måtte efterlade mig, falder i arv efter arvelovens sædvanlige bestemmelser.

Testamentet viser dyrlægens omsorg for de tjenestefolk, der har ydet ham lang og tro tjeneste; begge tjenestepigerne sikres pension til deres død. Han tænker også på fattige enker og dårligt stillede børn.

Tre år senere skifter dyrlægen imidlertid opfattelse. Han er ugift og uden arvinger i første led. Testamentet ændres, særlig vedrørende den afsluttende tekst om, at arvelovens almindelige bestemmelser skal træde i kraft.

Der går en klar linie gennem det ændrede testamente. Han gør fattige, forældreløse eller på anden måde vanskeligt stillede børn til sine universalarvinger. Et beløb på 25.000 kr. skal anvendes til et legat, der bestyres af sognepræsten for Sørslev sogn. Renten heraf vil være årlig af præsten at uddele til trængende familier i Føllenslev og Sørslev sogne, og præsten skal være ganske frit stillet ved uddelingen af legatrenten.

Endvidere:

Alt, hvad jeg iøvrigt efterlader mig, fast ejendom, kontante penge, aktier, obligationer og andet, skal uden nogen undtagelse tilfalde Holbæk Amts Plejehjemsforening, der således bliver min universalarving.

Der knyttes hertil følgende vilkår:

Ejendommen vil være at anvende til oprettelse af et børnehjem for fattige og forældreløse små børn med fortrinsvis adgang for børn fra Føllenslev-Sørslev Sogne. Børnene skal kunne blive på hjemmet indtil konfirmationsalderen og tillige efter den tid have lov til at komme på besøg hos plejeforældrene og eventuelt få støtte og hjælp indtil det fyldte 18.år.

Hvad kan være årsagen til dette? Hvilke tanker har fået dyrlægen til at ændre sin sidste vilje i testamentet, dateret d. 25.juni 1929?

Skærtorsdag d.5.april 1928 indtraf i dyrlægens praksisområde en dybt tragisk hændelse, der hos alle vakte oprigtig sorg og følelse af afmagt.

En russisk emigrant, ingeniør Voitekevitch, var efter den russiske revolution kommet til Danmark og havde bosat sig i Bjergsted. Familien bestod af den 44-årige ingeniør, hans kone, bedstemoderen og deres to børn, en dreng på 19 år og en pige på 16 år. Dygtige og begavede mennesker, som forsøgte at skabe sig en tilværelse i Bjergsted. Ingeniøren startede et hønseri, indkøbte rugemaskiner og byggede hønsehuse, men økonomien svigtede, og han må have været ude i håbløs fortvivelse. Den 4.april gik ingeniøren hen til genboen og lånte en økse, skrev breve til sine kreditorer, hvori han meddelte dem, at de kunne få deres penge, når hus og jord var blevet solgt.

Næste morgen røg det fra russerens hus. Tragedien havde fundet sted. Ingeniøren havde dræbt sin familie med øksen, sat ild til huset og hængt sig selv. Fem menneskeliv udslettet på een gang af faderen. Som et ensomt minde om dette drama står gravstenen i et hjørne af Bjergsted kirkegård. Indskriften står på russisk, og forneden er på dansk skrevet: *Ofre for den russiske tragedie. Ingeniør Voitekevitch familiegravsted.*

I halvtredsåret for begivenheden foreligger den beskrevet af en nær ven af familien i Sjællands Tidende d.1.april 1978.

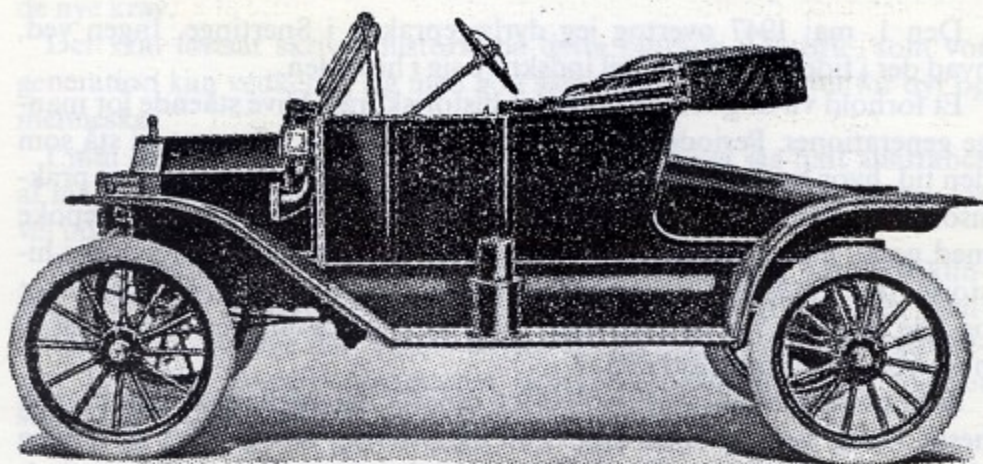
Alle på egnen var dybt rystede over dette umenneskelige drama. Adskillige, som kendte russerens børn og havde leget med dem, har fortalt mig om den sorg, de følte for disse menneskers skæbne.

Det fortælles også, at russeren før sin udåd havde været hos dyrlægen i Snertinge og anmodet om lån til anskaffelse af en rugemaskine. Dette kan naturligt nok ikke bekræftes, for hvem skulle egentlig gøre det efter tragedien? Erhard Nielsen har som alle andre været rystet over katastrofen, og det står fast, at han i det påfølgende år ændrede sit testamente til fordel for fattige familier og fattige og forældrelose børn.

Jeg vil slutte min beretning om dyrlæge Erhard Nielsen. Han står for os i dag som en omhyggelig, pligtopfyldende og dygtig dyrlæge. Hans fine, menneskelige egenskaber fremgår af de varige minder, han har sat sig, først og fremmest her på egnen i sit gamle praksisområde.

E.E.Johannes Thygesen

I 1926 kom dyrlæge Einer Eli Johannes Thygesen til Snertinge som assisterende dyrlæge for Erhard Nielsen. Thygesen var præstesøn fra Fur, tog dyrlægeeksamen i 1925, 23 år gammel, og overtog praksis i januar 1928 med udgangspunkt i den nuværende dyrlægebolig.



Der foreligger os bekendt ikke noget dokument eller oplysninger om denne praksisovertagelse. Formentlig har Thygesen overtaget praksis kvit og frit.

Vi har ikke fundet skriftligt materiale efter Thygesen, så der findes ikke vidnesbyrd om ham på et sådant grundlag.

Derimod fandtes der i 1947 efterladt af ham en alsidig medicinbeholdning, der fortalte, at han fulgte med tiden i sin medicinske behandling. Som eksempler kan nævnes de først fremkomne sulfapræparater: sulfanilamid, sulfathiazol og injektionsmidlet, det røde prontosil. Foruden dette et betydeligt lager af gammelkendt medicin. Hans instrumentarium dækkede også muligheder for mange indgreb, f.eks. et komplet sæt tandinstrumenter til heste.

Konkrete oplysninger om dyrlæge Thygesen har vi først og fremmest fra de mange, der stadig husker ham.

Hans dygtighed som fødselshjælper går der stadig ry om. Med respekt fortælles om, hvordan han parterede 2 sammenvoksede, såkaldte siamesiske tvillingkalve uden det mindste men for koen.

Thygesens livsform stod i direkte kontrast til forgængerens. Sommer og vinter kørte han i sin gamle Ford, altid med opsmøgede ærmer og åbentstående skjorte. Det var rigtigt, som det ofte er sagt - at han var hårdest ved sig selv. Afholdt var han, alle kunne lide ham, og hans uforlignelige humor bidrog i høj grad til hans popularitet.

Thygesens liv var ikke uden problemer. Ægteskabet blev opløst, og trods andre personlige vanskeligheder formåede den ukuelige dyrlæge at holde sammen på praksis.

Thygesen døde pludselig d.23.april 1946 og blev således overlevet af sin forgænger, Erhard Nielsen, der døde i juli 1946. Den gamle dyrlæge omtalte på sine sidste dage med sorg og bekymring Thygesens skæbne.

I perioden fra Thygesens død til d. 1. maj 1947 varetoges praksis af dyrlæge Johs. Lysgaard.

Fra 1947 til 1989

Den 1. maj 1947 overtog jeg dyrlægepraksis i Snertinge. Ingen ved, hvad der i tiden siden 1947 vil indskrives i historien.

Et forhold vil dog som et markant historisk træk blive stående for mange generationer. Perioden fra sidst i tresserne til op i firserne vil stå som den tid, hvor husdyrholdet i hele landet og også husdyrholdet i vort praksisområde gennemgik, hvad jeg vil betegne som en revolution, en epoke med gode, men sandelig også med dystre perspektiver i landbrugets historie, fremkaldt eller snarere fremtvunget af omvæltningen i samfundet og i de fællesskaber, landet indgik i, og som var betinget af sociale, økonomiske og politiske forhold.

Som praktiserende dyrlæge har jeg oplevet det gamle husdyrhold med heste, kvæg, svin og høns. Efter god og fornuftig skik gav det en rimelig sikkerhed i økonomien. Var den ene produktionsgren en overgang mindre rentabel, ja, så gik det ofte bedre med de andre. - Denne hyggelige landbrugsform krævede dog megen arbejdskraft, og det gik ikke i længden - konkurrencen blev for hård, og mange søgte andet arbejde, ofte i byerne.

Den industrielle kultur bredte sig ud fra en forhåbning om et bedre menneskeligt velbehag - en højere levestandard. Udgangspunktet for industriel kultur er betinget af råstof - husdyr blev et råstof og nu i høj grad underkastet markedsøkonomiske mekanismer.

En landmand er kun landmand, hvis han kan leve af det.

Landbruget har adskillige gange udvist en utrolig hurtig evne til at tilpasse sig nye vilkår, nye tanker og ideer. Den landmand, der var opvokset med husdyr, og som fortsat ville leve af husdyravl, blev tvunget til at rationalisere, indføre arbejdsbesparende indretninger i staldene og specialisere sig på et enkelt område inden for husdyravlen. Helt naturligt og med fuld tiltro fulgte den initiativrige landmand politikernes anbefalinger og de sagkyndiges råd og vejledning.

Landmanden bad ikke om denne udvikling. Den var en nødvendighed og påtvunget enhver, der ønskede at leve som husdyravler.

Situationen mellem dyr og mennesker blev tilspidset i disse nye, intensive produktionssystemer. Husdyrenes trivsel og velfærd kom i fokus både hos landmænd, der nu hed producenter, og hos forbrugerne.

Mange landmænd kom i alvorlig økonomisk krise, ja, måtte simpelt hen gå fra hus og hjem.

Vi står stadig i denne kontroversielle situation: hensynet til dyrenes velfærd og menneskets interesse for en høj levestandard, der forudsætter en god og sund ernæring. Husdyrenes ve og vel er blevet et spejl af vor kultur.

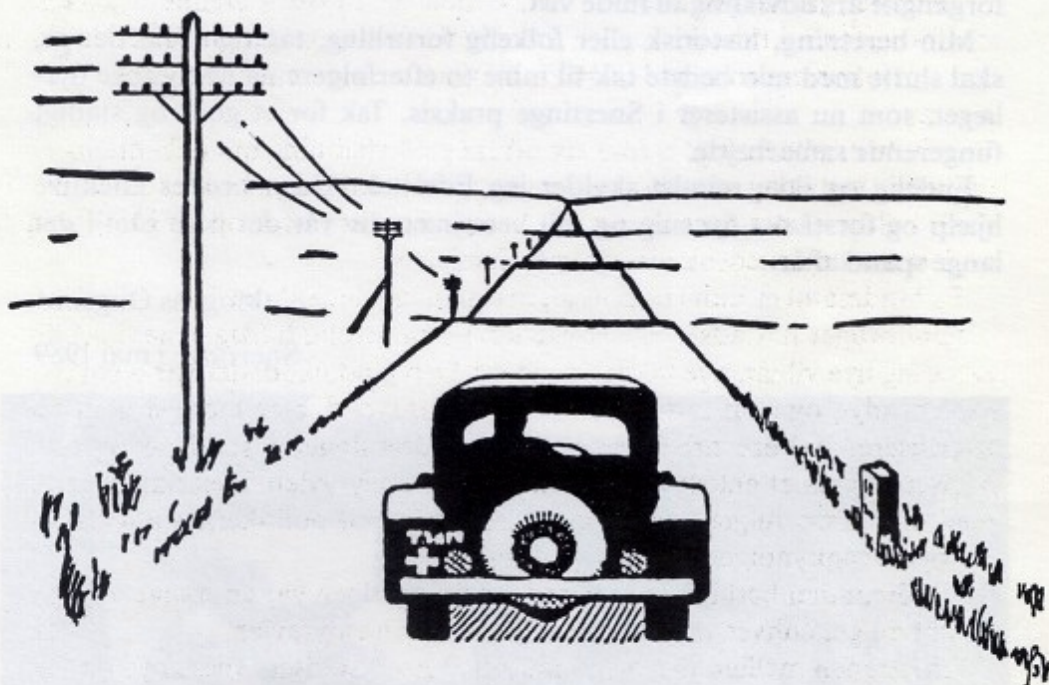
Om end noget forsinket har disse problemer medført en meget betydelig videnskabelig forskning omkring husdyrenes velfærd. Den ændrede struktur har selvsagt også haft indflydelse på dyrlægens arbejde. Bl.a.

har efteruddannelse og specialkursus været nødvendige for at leve op til de nye krav.

Der skal fortsat skrives historie på dette område. Historie, som vor generation kan vedkende sig med god samvittighed både over for dyr og mennesker.

I min egentlige praksisperiode fra 1947 til 1980 har jeg haft assistance af mange gode dyrlæger. Jeg kan ikke nævne alle dem, jeg skylder tak for vel udført gerning.

Jeg har haft mange muligheder for at finde de dyrlæger, som udviklingen gjorde det nødvendigt at knytte nærmere til praksis. Det blev øjensynligt, at en dyrlæge ikke kunne dække de specialer, der blev et klart behov for. Ikke mindst ovennævnte udvikling inden for husdyrbruget stillede krav til en særlig viden på specifikke områder.



Vi har efter bedste evne og med behørig efteruddannelse tilstræbt at søge de opgaver løst, vi blev stillet over for, når det drejer sig om dyrs sundhed og trivsel. Skal jeg nævne nogle, bliver det de små husdyr, hunde og katte, hvor behandlingen i høj grad kræver særlig viden og specialapparatur. Pelsdyrene bør også nævnes og den stærkt øgede interesse for sportsheste, sportshesteavl, reproduktionsproblemer i hesteavl og inseminering af hoper.

I 1964 ankom dyrlæge Jørgen Schou til Snertinge. Efter godt et par års samarbejde, der skulle udvikle sig til et livsvarigt venskab, besluttede jeg uden tvivl og tøven at anmode ham om at indtræde i praksis som min kompagnon. Han var manden med forudsætningerne for den videre varetagelse af praksis og de forestående specialopgaver. Med hans specialtræning i fødselskirurgi som tidligere adjunkt på Landbohøjskolens Institut for Reproduktion, hans erfaring fra en periode i praksis på Fyn og frem for alt mit kendskab til ham og Ellen gjorde mit valg af Jørgen Schou særdeles let.

Da en medarbejderstilling blev ledig i 1979, var dyrlæge Finn Christensen blandt de mange ansøgere. Valget faldt naturligt på hans ansøgning, også grundet hans rolige og besindige fremtræden. Han mødte med 4 års erfaring, kirurgisk tæft og tilførte praksis nye tanker og ideer.

Med mit ønske om nedtrapning i arbejdmængden overlod jeg i 1980 trygt min part af praksis i hans varetægt. At mit valg var rigtigt, har de forgangne års udvikling til fulde vist.

Min beretning, historisk eller folkelig fortælling, tag den som den er, skal slutte med min bedste tak til mine to efterfølgere og de to unge dyrlæger, som nu assisterer i Snertinge praksis. Tak for et godt og stadigt fungerende samarbejde.

Endelig og ikke mindst skylder jeg Edel tak. Uden hendes effektive hjælp og forståelse for mig og mit veterinære liv var det ikke gået i det lange spand af år.

Mogens Ougaard

Snertinge i maj 1989





Godkendt af
Den danske Dyrlægeforening

SNERTINGE DYREKLINIK

Jørgen Schou & Finn Christensen

4460 Snertinge

Tlf. 53 46 80 76